

17.87646

Господарство України

№ 1-2, 3-4

-2

33

ЩОМІСЯЧНИЙ
ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
ЖУРНАЛ

Ціна 5 нрб.

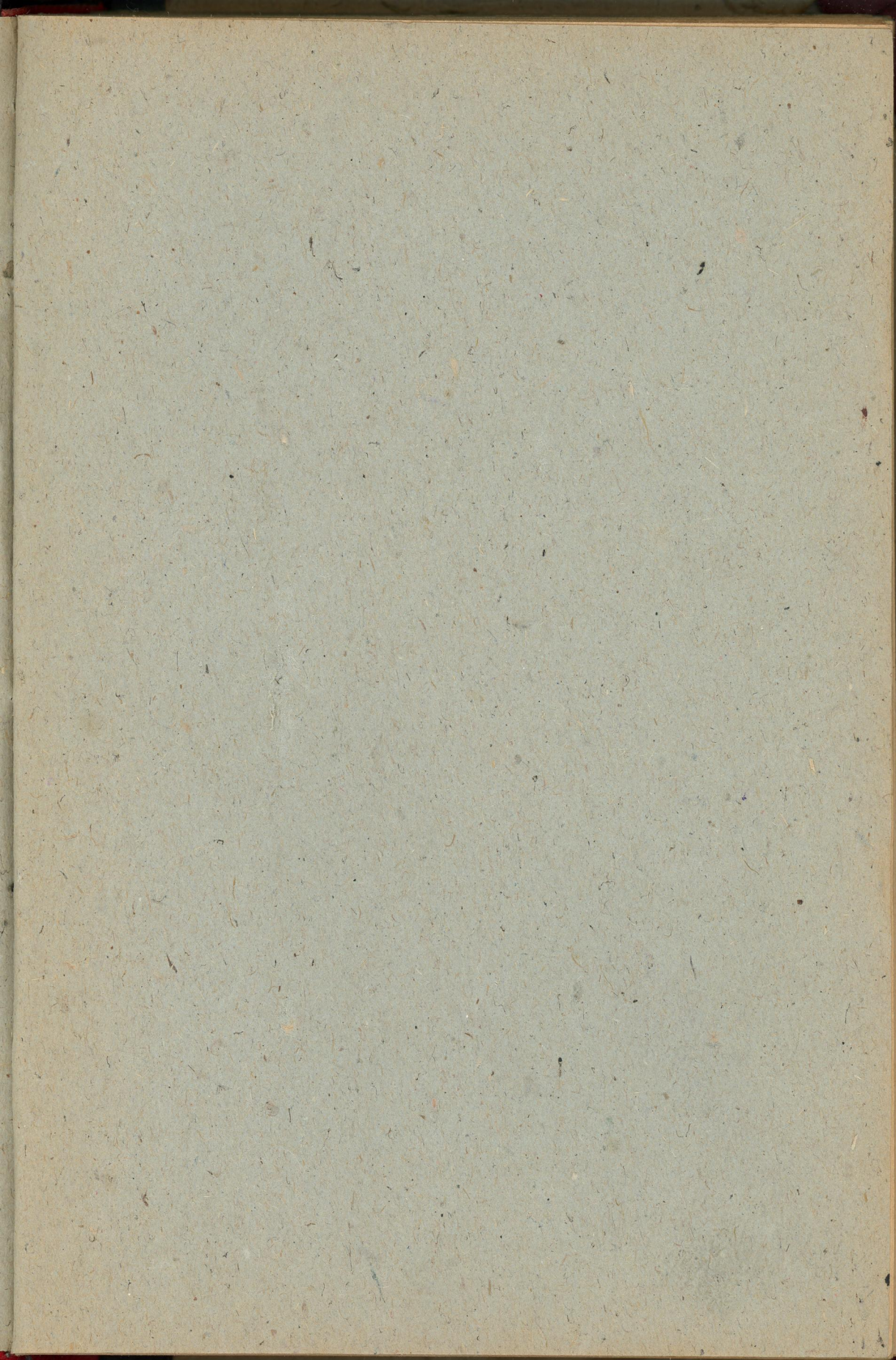

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ Й ВИДАВНИЦТВА:

ХАРКІВ, БУДИНОК ДЕРЖПРОМИСЛОВОСТИ

Вид'їзд 6, поверн 6

5869

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

995

ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

ЩОМІСЯЧНИЙ
ПОЛІТИЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ

РІК ВИДАННЯ 10-й

№ 1—2

СІЧЕНЬ—ЛЮТИЙ

69
ДЕРЖАВНЕ ПЛАНОВЕ В-ВО „ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ“
ПРИ ДЕРЖПЛЯНІ УСРР
Харків—1933

Бібліографічний опис цього
видання вміщено в „Літопису
Українського Друку“, „Картко-
вому репертуарі“ та інших по-
казниках Української Книжко-
вої Палати.

Й. Сталін

Підсумки першої п'ятирічки

(Доповідь на об'єднаному Пленумі ЦК і ЦКК ВКП(б) 7 січня 1933 р.)

І. Міжнародне значення п'ятирічки

Товариші! Коли на світ з'явився п'ятирічний план, навряд чи гадали люди, що п'ятирічка може мати величезне міжнародне значення. Навпаки, багато хто думали, що п'ятирічка є приватна справа Радянського Союзу, справа важлива й серйозна, але все ж приватна, національна справа Радянського Союзу.

Проте, історія показала, що міжнародне значення п'ятирічки незмірне. Історія показала, що п'ятирічка є не приватна справа Радянського Союзу, а справа всього міжнародного пролетаріату. Ще задовго до появи п'ятирічного плану, в період, коли ми закінчували боротьбу з інтервентами і переходили на рейки господарського будівництва—ще в той період Ленін говорив, що наше господарське будівництво має глибоке міжнародне значення, що кожний крок уперед радянської влади шляхом господарського будівництва зустрічає глибокий відгук серед найрізноманітніших шарів капіталістичних країн і розколює людей на два табори—табір прихильників пролетарської революції і табір її супротивників.

Ленін говорив тоді:

„Тепер головний свій вплив на міжнародну революцію ми здійснюємо своєю господарською політикою. Усі на Радянську російську республіку дивляться, всі трудящі в усіх країнах світу без ніякого винятку і без ніякого перебільшення. Цього досягнено... На цьому полі боротьба перенесена у всесвітньому масштабі. Розв'яжемо ми це завдання—і тоді ми виграли в міжнародному масштабі напевне й остаточно. Тому питання господарського будівництва набирають для нас цілком виняткової ваги. На цьому фронті ми повинні здобути перемогу повільним, поступовим,—хутким не можна,—але невинним підвищенням і рухом уперед“ (Ленін, Твори, III видання, т. XXVI, с. 410—411).

Це було сказано в тому періоді, коли ми закінчували війну з інтервентами, коли від воєнної боротьби з капіталізмом ми переходили до боротьби на господарському фронті, до періоду господарського будівництва.

Відтоді минуло багато років, і кожен крок радянської влади в галузі господарського будівництва, кожен рік, кожен квартал блискуче потверджували правдивість цих слів тов. Леніна.

Але найблисучіше потвердження правдивості Ленінових слів дав п'ятирічний плян нашого будівництва, виникнення цього пляну, його розвиток, його здійснення. Справді, здається, жоден крок на шляху господарського будівництва в нашій країні не знаходив такого відгуку в найрізноманітніших верствах капіталістичних країн Європи, Америки, Азії, як питання про п'ятирічний плян, про розвиток його, про здійснення його.

Спочатку п'ятирічний плян буржуазія і її преса зустріли глузуванням. „Фантазія“, „марення“, „утопія“,—так вони охрестили тоді наш п'ятирічний плян. Потім, коли почало виявлятися, що здійснення п'ятирічного пляну дає реальні наслідки,—вони почали бити на сполох, твердячи, що п'ятирічний плян загрожує існуванню капіталістичних країн, що його здійснення приведе до заповнення європейських ринків товарами, до посилення демпінгу та поглиблення безробіття.

Далі, коли і цей трюк, використаний проти радянської влади, не дав сподіваних наслідків, відкрилася серія подорожей до СРСР різних представників усякого роду фірм, органів преси, товариств різного роду і т. д., щоб розглянути своїми власними очима—що ж, власне, твориться в СРСР.

Я не кажу тут про робітничі делегації, що від самого початку, як з'явився п'ятирічний плян, висловлювали своє захоплення з почину й успіхів радянської влади та виявляли свою готовість підтримати робітничу клясу СРСР.

Від цього часу й почався розкол так званої громадської думки, буржуазної преси, буржуазних товариств усякого роду і т. д.

Одні твердили, нібито п'ятирічний плян зазнав цілковитого краху й більшовики стоять на краю загибелі; інші, навпаки, запевняли, що хоч більшовики погані люди, з п'ятирічним пляном у них все ж виходить діло, і вони, очевидно доб'ються своєї мети. Може не зайве буде, коли я наведу відгуки різного роду органів буржуазної преси.

Візьмімо, наприклад, американську газету „Нью-Йорк Таймс“. Наприкінці листопада 1932 р. ця газета пише:

„П'ятирічний промисловий плян, що поставив собі за мету зробити виклик почуттю пропорції, що прямує до своєї мети „незалежно від витрат“, як часто з гордістю похвалялась Москва, не є справді плян. Це—спекуляція“.

Виходить, що п'ятирічка навіть не плян, а пуста спекуляція.

А ось відгук англійської буржуазної газети „Дейлі Телеграф“ даний наприкінці листопада 1932 року:

„Коли розглядати плян як спробний камінь для „плянованої економіки“, то ми мусимо сказати, що він зазнав цілковитого краху“.

Відгук „Нью-Йорк Таймс“ у листопаді 1932 року:

„Колективізація ганебно провалилася. Вона привела Росію до грані голоду“.

Відгук буржуазної газети в Польщі „Газета Польська“, даний у влітку 1932 року:

„Стан показує, нібито уряд зайшов із своєю політикою колективізації села в глухий кут“.

Відгук англійської буржуазної газети „Фінаншел Таймс“, даний у листопаді 1932 року:

„Сталін і його партія в наслідок своєї політики опиняються перед лицем краху системи п'ятирічного пляну та провалу всіх завдань, які він повинен був здійснити“.

Відгук італійського журналу „Політика“:

„Було б абсурдом думати, що чотири роки роботи народу, який складається з 160 млн. чоловіка, чотири роки надлюдського економічного і політичного напруження з боку режиму такої сили, яку являє собою більшовицький режим, нічого не створили. Навпаки, вони створили багато... І, проте, катастрофа наявна, вона є факт, очевидний для всіх. В цьому переконалися друзі й вороги, більшовики й анти-більшовики, опозиціонери справа й зліва“.

Нарешті, відгук американського буржуазного журналу „Керрент Історі“:

„Огляд нинішнього стану справ у Росії, таким чином, веде до висновку, що п'ятирічна програма провалилася як щодо оголошених цілей і ще ґрунтовніше щодо її основних соціальних принципів“.

Навряд чи варто критикувати авторів цих відгуків. Я гадаю, що не варто, бо ці „твердолобі“ люди належать до породи копалин середньовічного періоду, і як би не здійснювано у нас п'ятирічний плян,— вони однаково твердитимуть своє.

Перейдімо до відгуків інших органів преси, що йдуть з того таки буржуазного табору.

Ось відгук відомої буржуазної газети у Франції—„Тан“, даний у січні 1932 року:

„СРСР виграв перший тур, індустріалізуючись без допомоги чужоземного капіталу“.

Відгук цієї таки „Тан“, даний влітку 1932 року:

„Комунізм велетенськими темпами вивершує реконструкцію, тоді як капіталістичний лад дозволяє посуватися тільки повільними кроками...

У Франції, де земельну власність розділено до безмежності між окремими власниками, неможливо механізувати сільське господарство; а ради, індустріалізуючи сільське господарство, зуміли розв'язати проблему... У змаганні з нами більшовики вийшли переможцями“.

Відгук англійського буржуазного журналу „Раунд Тейбл“.

„Досягнення п'ятирічного пляну становлять подиву гідне явище Тракторні заводи Харкова і Сталінграду, автомобільний завод АМО в Москві, автомобільний завод у Н.Новгороді, Дніпровська гідроелектрична станція, грандіозні сталеливарні заводи в Магнітогорському та Кузнецькому, ціла сітка машинобудівних і хемічних заводів на Уралі, що перетворюється на радянський Рур,—усі ці та інші промислові досягнення в усій країні свідчать, що хоч би які були труднощі, радянська промисловість, як добре зрошувана рослина, росте й міцніє... П'ятирічний плян заклав основи майбутнього розвитку й надзвичайно посилив міць СРСР“.

Відгук англійської буржуазної газети—„Фінаншел Таймс“.

„Успіхи, досягнені в машинобудівній промисловості, не підлягають ніяким сумнівам. Вихвалювання цих успіхів у пресі та в промовах зовсім не є неугруповані. Не треба забувати, що попереду Росія виробляла тільки найпростіші машини та знаряддя.

Що правда, і тепер абсолютні цифри довозу машин та інструментів більшають; але пропорційна частка імпортованих машин, як порівняти до тих, що їх вироблено в самому СРСР, безперервно меншає. СРСР тепер виробляє все устаткування, потрібне для своєї металургійної й електричної промисловости. Він зумів створити свою власну автомобільну промисловість. Він створив виробництво знарядь та інструментів, яке охоплює всю гаму від найдрібніших інструментів великої точности і аж до найважчих пресів. Щождо сільськогосподарських машин, то СРСР уже не залежить від довозу з закордону.

Волнораз радянський уряд уживає заходів, щоб загалом в продукції вугілля й заліза не перешкоджало здійсненню п'ятирічки за чотири роки. Немає сумніву, що новозбудовані величезні заводи гарантують чимале зростання продукції важкої промисловости".

Відгук австрійської буржуазної газети „Нойе Фрайе Пресе“, що його дано на початку 1932 року:

„Більшовизм можна проклинати, але його треба знати. П'ятирічка—це новий колос, який конче треба брати до уваги і в усякому разі до господарського розрахунку“.

Відгук англійського капіталіста Гібсона Джарві, голови банку „Юнайтед Домініон“, що його дано в жовтні 1932 р.:

„Я хочу пояснити, що я не комуніст і не більшовик, я—виразний капіталіст і індивідуаліст... Росія проступає вперед тоді, як дуже багато наших заводів стоять без діла і приблизно 3 млн. нашого народу шукають в одчаї роботи. З п'ятирічки глузували й пророкували її провал. Але ви можете вважати за безперечне, що в умовах п'ятирічного пляну зроблено більше, ніж намічалось. У всіх промислових містах, які я відвідав, виникають нові райони, збудовані за певним пляном, з широкими вулицями, прикрашеними деревами й скверами, з будинками найсучаснішого типу, школами, лікарнями, робітничими клубами та неминучими дитячими захистками дитячими будинками де піклуються про дітей матерів, що працюють... Не намагайтесь недооцінювати російських плянів і не робіть помилки, сподіваючись, що радянський уряд може провалитися... Сьогоднішня Росія—країна з душею й ідеалом. Росія—країна подиву гідної активності. Я вірю, що прагнення Росії є здорові... Може найважливіше в тому, що вся молодь і робітники Росії мають одну річ, якої, на жаль, не вистачає сьогодні в капіталістичних країнах, а саме—надію“.

Відгук американського буржуазного журналу „Нейшен“, даний у листопаді 1932 року.

„Чотири роки п'ятирічного пляну принесли з собою справді блискучі досягнення. Радянський Союз працював з інтенсивністю воєнного часу над творчим завданням побудування основ нового життя. Лице країни змінюється буквально до невпізнання... Це правильно щодо Москви з сотнями новоасфальтованих вулиць і скверів, нових будинків з новими приміськими районами і кордоном нових фабрик на її околицях. Це правильно і щодо менш значних міст. Нові міста виникли в степах і пустелях, не якінебудь кілька міст, а принаймні 50 міст із людністю від 50 до 250 тисяч чоловіка. Всі вони виникли за останні чотири роки, кожне з них є центр нового підприємства або ряду підприємств, збудованих, щоб розробляти природні ресурси.“

Сотні нових районних електростанцій і цілий ряд велетнів, як і Дніпрельстан, поступово втілюють у життя Ленінову формулу „Соціалізм є радянське владу плюс електрифікація“... Радянський Союз організував масове виробництво сили-силенної речей, яких Росія раніше ніколи не виробляла: тракторів, комбайнів, високоякісних сталей, синтетичного каучуку, кулькових вальниць, потужних дизелів, турбін на 50 тис. квт, телефонного устаткування, електричних машин для гірничої промисловости, літаків, автомобілів, вельосипедів та кількох согенів типів нових машин... Вперше в історії Росія добуває алюміній, магnezит, апатити, йод, поташ і чимало інших цінних продуктів. Дороговказні точки радянських рівнин—це вже не хрести та бані церков, а зернові елеватори і силосні башти. Колгоспи будують будинки, хліви, свинарники

Електрика проходить на село, радіо і газети завоювали його. Робітники вчаться працювати на найновіших машинах. Селянські хлопці виробляють і обслуговують сільськогосподарські машини, більші й складніші, ніж те, що бачила будь-коли Америка, Росія починає „мислити машинами“. Росія швидко переходить від віку дерева до віку заліза, сталі, бетону й моторів“.

Відгук „ліво-реформістського“ журналу в Англії „Форвард“, даний у вересні 1932 року:

„Спадає на око величезна робота, яка відбувається в СРСР. Нові заводи, нові школи, нові кіна, нові клуби, нові величезні будинки — скрізь нові будови. Багато з них вже закінчено, інші ще оточені рихтованням. Важко розповісти англійському читачеві, що зроблено за останні два роки і що робиться далі. Треба все це бачити, щоб цьому повірити. Наші власні досягнення, які ми здійснили під час війни — лише дрібниця порівняно до того, що робиться в СРСР. Американці визнають, що навіть у періоді найзапальнішої гарячки в західних штатах там не було нічого подібного до теперішньої гарячкової творчої діяльності в СРСР. За останні два роки в СРСР сталося так багато змін, що відмовляючись далі уявляти собі, — що ж буде в цій країні ще за 10 років... Викиньте з голови фантастичні страшні історії, які розповідають англійські газети, що так завзято і так безглуздо брешуть про СРСР. Викиньте також з голови всю ту половинчасту правду та вражіння, ґрунтовані на нерозумінні, які пустили в хід дилетантуючі інтелігенти, що по-опікунському дивляться на СРСР крізь окуляри середньої кляси, але не мають найменшого уявлення, що діється там... СРСР буде нове суспільство на здорових основах. Щоб здійснити цю мету, треба ризикувати, треба працювати з ентузіазмом, з такою енергією, якої світ досі не знав, треба боротися з величезними труднощами, неминучими при прагненні збудувати соціалізм у великій країні, ізольованій від решти світу.

Але коли я відвідав цю країну вдруге за два роки, у мене сталося вражіння, що вона йде шляхом сталого прогресу, плянує, творить і будує і все це в такому масштабі, який є яскравий виклик на адресу ворожого капіталістичного світу“.

Такі різноголосся й розкол у таборі буржуазних кіл, з яких одні стоять за знищення СРСР з його п'ятирічним пляном, що ніби провалився, а інші, як видно, за торговельне співробітництво з СРСР, сподіваючись очевидно, того, що з успіхів п'ятирічного плану можна буде мати для себе деяку вигоду.

Окремо стоїть питання про ставлення робітничої кляси капіталістичних країн до питання про п'ятирічку, до питання про успіхи соціалістичного будівництва в СРСР. Можна було б тут обмежитися тим, щоб навести відгук однієї з численних робітничих делегацій, які щороку приїждять до СРСР хоч би, приміром, бельгійської робітничої делегації. Відгук цей типовий для всіх без винятку робітничих делегацій, однаково, чи йдеться про англійську чи французьку делегацію, про німецьку чи американську, чи про делегації інших країн. Ось він:

„Ми захоплені тим величезним будівництвом, що спостерігали під час нашої подорожі. У Москві, як і в Макіївці, Горлівці, Харкові й Ленінграді, ми могли констатувати, з яким ентузіазмом там працюють. Всі машини — найновішої конструкції. На заводах — чистота, багато повітря і світла. Ми бачили, як в СРСР робітникам подають медичну і санітарну допомогу.

Робітничі житла побудовано поблизу заводів. У робітничих

містах організовано школи й захистки; за дітей якнайпильніше дбають. Ми могли бачити різницю між старими і новозбудованими заводами, між старими і новими житлами. Усе що ми бачили, дало нам яскраве уявлення про величезну силу трудящих, які будують нове суспільство під проводом комуністичної партії. Ми спостерігали в СРСР велике культурне піднесення, тоді як в інших країнах панує занепад у всіх галузях, панує безробіття. Ми могли бачити на які страшенні труднощі падають радянські трудящі на своєму шляху. Ми тому ще більше розуміємо гордості, якими вони показують нам свої перемоги. Ми певні, що вони подолають усі перешкоди“.

Ось вам міжнародне значення п'ятирічки. Треба було нам попрацювати над будівництвом впродовж якихось 2—3 років, треба було показати перші успіхи п'ятирічки, щоб увесь світ розколовся на два табори—на табір людей, які невтомно лають нас, і табір людей, здивованих успіхами п'ятирічки, не кажучи вже про те, що є і зміцнюється наш власний табір у всьому світі—табір робітничої класи капіталістичних країн, який радіє з успіхів робітничої класи СРСР і готовий подати допомогу йому на страх буржуазії цілого світу.

Що це значить?

Це значить, що міжнародне значення п'ятирічки, міжнародне значення її успіхів і завоювань—не підлягає сумніву.

Це значить, що капіталістичні країни вагітні пролетарською революцією, і саме тому, що вони вагітні пролетарською революцією, буржуазія хотіла б почерпнути в невдачах п'ятирічки новий аргумент проти революції і, навпак, пролетаріят старається почерпнути і справді черпає в успіхах п'ятирічки новий аргумент за революцію, проти буржуазії цілого світу.

Успіхи п'ятирічки мобілізують революційні сили робітничої класи всіх країн проти капіталізму,—такий незаперечний факт.

Не може бути сумніву, що міжнародне революційне значення п'ятирічки справді незмірне.

Тим з більшою увагою ми повинні поставитися до питання про п'ятирічку, про зміст п'ятирічки, про основні завдання п'ятирічки.

Тим з більшою пильністю ми повинні проаналізувати підсумки п'ятирічки підсумки виконання й запровадження в життя п'ятирічного плану.

II. Основне завдання п'ятирічного плану і шлях його здійснення

Перейдімо до питання про п'ятирічний план у суті.

Що таке п'ятирічний план?

В чому було основне завдання п'ятирічного плану?

Основне завдання п'ятирічки було в тому, щоб перевести нашу країну з її відсталою іноді середньовічною технікою—на рейки нової, сучасної техніки.

Основне завдання п'ятирічки було в тому, щоб, перетворити СРСР з країни аграрної і немічної, залежної від примх капіталістичних країн,—на країну індустріальну й могутню, цілком самостійну й незалежну від примх світового капіталізму.

Основне завдання п'ятирічки було в тому, щоб перетворюючи СРСР на країну індустріальну, витиснути до кінця капіталістичні елементи, розширити фронт соціалістичних форм господарства та утворити економічну базу для знищення клас в СРСР, для побудови соціалістичного суспільства.

Основне завдання п'ятирічки було в тому, щоб створити в нашій країні індустрію, спроможну переозброїти і реорганізувати не тільки промисловість у цілому, але й транспорт, але й сільське господарство—на базі соціалізму.

Основне завдання п'ятирічки було в тому, щоб перевести дрібне і роздрібнене сільське господарство на рейки великого колективного господарства, забезпечити тим самим економічну базу соціалізму на селі та зліквідувати таким чином можливість відновлення капіталізму в СРСР.

Нарешті, завдання п'ятирічного плану було в тому, щоб створити в країні всі потрібні технічні та економічні передумови для максимального підвищення обороноспроможності країни, яка дає можливість організувати рішучу відсіч усім і усяким спробам воєнної інтервенції ззовні, всім і всяким спробам воєнного нападу ззовні.

Чим диктувалося це основне завдання п'ятирічки, чим воно угрунтовувалося?

Потребою зліквідувати технічно-економічну відсталість Радянського Союзу, що прирікає його до абиякого існування, потребою утворити в країні такі передумови, що дали б їй змогу не тільки наздогнати, але згодом і випередити з технічно-економічного погляду передові капіталістичні країни.

Міркуванням про те, що радянська влада не може довго триматися на базі відсталої промисловості, що тільки сучасна велика промисловість, яка не лише не поступається, але може згодом випередити промисловість капіталістичних країн,—може правити за справжній і надійний фундамент для радянської влади.

Міркуванням про те, що радянська влада не може довго ґрунтуватися на двох протилежних основах—на великій соціалістичній промисловості, яка знищує капіталістичні елементи, і на дрібному одноосібному селянському господарстві, яке породжує капіталістичні елементи.

Міркуванням про те, що, доки не підведено під дрібне селянське господарство бази великого виробництва доки не об'єднано дрібних селянських господарств у великі колективні господарства, небезпека відновлення капіталізму в СРСР є найреальніша небезпека з усіх можливих небезпек.

Ленін казав:

„Револуція зробила те, що за кілька місяців Росія своїм політичним ладом наздогнала передові країни

Але цього мало. Війна невблаганна: вона ставить питання з нещадною гостротою; або загинути, або наздогнати передові країни та випередити їх також і економічно... Загинути, або на всіх парах прямувати вперед. Так поставила питання історія“ (Ленін, III видання, том XXI, стор. 191).

Ленін говорив:

„Поки ми живемо в дрібноселянській країні, для капіталізму в Росії є тривкіша економічна база, ніж для комунізму. Це треба запам'ятати. Кожен, хто уважно стежив за життям села, порівняно до життя міста, знає, що ми коріння капіталізму не вирвали і фундаменту, основи у внутрішнього ворога не підірвали. Він тримається на дрібному господарстві, і, щоб підірвати його, є один спосіб—перевести господарство країни, в тому числі й хліборобство, на нову технічну базу, на технічну базу сучасного великого виробництва... Тільки тоді, коли країна буде електрифікована, коли під промисловість, сільське господарство і транс-

порт буде підведена технічна база сучасної великої промисловості, тільки тоді ми переможемо остаточно“ (Ленін, III видання т. XXVI, стор. 46—47).

Ці засади й лягли в основу тих міркувань партії, які привели до опрацювання п'ятирічного плану, які привели до визначення основного завдання п'ятирічного плану.

Так стоїть справа з основним завданням п'ятирічки.

Але здійснення такого грандіозного плану не можна починати розкидано, з чого трапиться. Щоб здійснити такий план, треба передусім знайти основну ланку плану, бо тільки знайшовши основну ланку й ухопившись за неї,— можна було витягти всі інші ланки плану.

У чому була основна ланка п'ятирічного плану?

Основна ланка п'ятирічного плану була у важкій промисловості, з її стрижнем—машинобудуванням. Бо тільки важка промисловість здатна реконструювати та поставити на ноги і промисловість у цілому, і транспорт, і сільське господарство. З неї і треба було почати здійснювати п'ятирічку. Отже, відбудування важкої промисловості треба було покласти в основу здійснення п'ятирічного плану.

Ми маємо вказівки Леніна і щодо цього:

„Порятунок для Росії—це не тільки добрий врожай у селянському господарстві,— цього ще мало,— і не тільки добрий стан легкої промисловості, що постачає селянству речі споживання,— цього також ще мало, нам потрібна також важка індустрія... Не врятувавши важкої промисловості, не відбудувавши її, ми не зможемо побудувати ніякої промисловості. а без неї ми взагалі загинемо як самостійна країна... Важка індустрія потребує державних субсидій. Коли ми їх не знайдемо, то ми як цивілізована держава—я вже не кажу, як соціалістична—загинули“ (Ленін, III вид., т. XXVII, стор. 349)

Але відновлення й розвиток важкої індустрії, особливо в такій відсталій і небагатій країні, якою була наша країна на початку п'ятирічки, є найважча справа, бо важка індустрія вимагає, як відомо, величезних фінансових витрат та наявності певного мінімуму досвідчених технічних сил, без чого, загалом кажучи, не можна відновити важку індустрію. Чи знала про це партія і чи здавала собі з цього справу? Так, знала. І не тільки знала, але заявляла про це на весь голос. Партія знала, яким шляхом збудовано важку індустрію в Англії, Німеччині, Америці. Вона знала, що важку індустрію було побудовано в цих країнах або за допомогою великих позик, або пограбуванням інших країн, або ж тим і другим шляхом водночас. Партія знала, що ці шляхи закриті для нашої країни. На що ж вона розраховувала? Вона розраховувала на власні сили нашої країни, вона розраховувала на те, що, маючи радянську владу і спираючися на націоналізацію землі, промисловості, транспорту, банків, торгівлі, ми можемо провадити найсуворіший режим економії для того, щоб нагромаджувати достатні засоби, потрібні для відбудови та розвитку важкої індустрії. Партія прямо говорила, що ця справа потребуватиме серйозних жертв і що ми повинні піти на ці жертви відверто й свідомо, коли хочемо домогтися мети. Партія розраховувала підняти цю справу внутрішніми силами нашої країни без кабальних кредитів та позик ззовні

Ось що говорив Ленін з приводу цього:

„Ми повинні постаратися збудувати державу, в якій робітники зберегли б свій провід над селянами, довір'я селян до себе

і з величезною економією вигнали б з своїх громадських стосунків усякі сліди будь-яких надмірностей.

Ми повинні звести наш держапарат до максимальної економії. Ми повинні вигнати з нього всі сліди надмірностей, яких у ньому лишилося так багато від царської Росії, від її бюрократично-капіталістичного апарату. Чи не буде це пануванням селянської обмеженості? Ні. Якщо ми збережемо за робітничою класою провід над селянством, то ми дістанемо змогу ціною щонайбільшої і щонайбільшої економії господарства в нашій державі добитися того, щоб кожне найменше заощадження зберегти на розвиток нашої великої машинової індустрії, на розвиток електрифікації, гідротерфу, на добудову Волховбуду та інші.

У цьому і тільки в цьому буде наша надія. Тільки тоді ми зможемо пересісти, висловлюючись фігурально, з одного коня на другого, саме з коня селянського, мужицького, зубожілого, з коня економій, розрахованих на зруйновану селянську країну, — на коня, що його шукає і не може не шукати для себе пролетаріят, на коня великої машинової індустрії, електрифікації, Волховбуду тощо“ (Ленін, III вид., т. XXVII, стор. 417).

Пересісти з зубожілого мужицького коня на коня великої машинової індустрії, — ось що мала на меті партія, опрацьовуючи п'ятирічний плян і добиваючись його здійснення.

Встановити найсуворіший режим ощадности і нагромаджувати кошти, пстрібні на фінансування індустріялізації нашої країни — ось на який шлях треба було стати, щоб добитися відновлення важкої індустрії, і здійснення п'ятирічного пляну.

Сміливе завдання? Важкий шлях? Але наша партія тому й називається ленінською партією, що вона не має права боятися труднощів.

Навіть більше, певність партії в здійсненності п'ятирічки та віра в сили робітничої класи були такі великі, що партія вважала за можливе поставити собі завдання здійснити цю важку справу не за 5 років, як цього вимагав п'ятирічний плян, а за 4 роки, власне — 4 роки й 3 місяці, коли додати окремих квартал.

На цій основі й народилося знамените гасло: „П'ятирічка за 4 роки“.

І що ж?

Факти показали згодом, що партія мала рацію. Факти показали, що без цієї сміливості й віри в сили робітничої класи партія не могла б добитися тої перемоги, з якої, пишаємося ми тепер по праву.

III. Підсумки п'ятирічки за 4 роки у галузі промисловості

Переїдімо тепер до питання про підсумки здійснення п'ятирічного пляну.

Які підсумки п'ятирічки за 4 роки в галузі промисловості? Чи добилися ми перемоги в цій галузі?

Так, добилися, і не тільки добилися, а зробили більше, ніж ми сами сподівалися, ніж могли сподіватися найгарячіші голови в нашій партії. Цього не заперечують тепер навіть вороги. Тим паче не можуть цього заперечувати наші друзі.

У нас не було чорної металургії — основи індустріялізації країни. У нас вона є тепер.

У нас не було тракторної промисловості. У нас вона є тепер.

У нас не було автомобільної промисловості. У нас вона є тепер.

У нас не було верстатобудування. У нас воно є тепер.

У нас не було серйозної й сучасної хемічної промисловости. У нас вона є тепер.

У нас не було справжньої й серйозної промисловости, що виробляла б сучасні сільськогосподарські машини. У нас вона є тепер.

У нас не було авіаційної промисловости. У нас вона є тепер.

Щодо виробітку електричної енергії ми стояли на найостаннішому місці. Тепер ми вийшли на одне з перших місць.

Виробітком нафтових продуктів і вугілля ми стояли на останньому місці. Тепер ми вийшли на одне з перших місць.

У нас була лише одна вугільно-металургійна база—на Україні, з якою ми насилу упорувались. Ми добилися того, що не тільки піднесли цю базу, але й створили ще нову вугільно-металургійну базу—на Сході, що є гордість нашої країни.

Ми мали лише одну єдину базу текстильної промисловости — на півночі нашої країни. Ми добилися того, що матимемо найближчим часом дві нові бази текстильної промисловости—в Середній Азії і Західному Сибіру.

І ми не тільки створили ці нові велетенські галузі промисловости, але ми їх створили в такому масштабі і в таких розмірах, що перед ними бліднуть масштаби й розміри європейської індустрії.

А все це привело до того, що капіталістичні елементи витиснено з промисловости остаточно й безповоротно, а соціалістична промисловість стала єдиною формою індустрії в СРСР.

А все це привело до того, що країна наша з аграрної стала індустріальною, бо питома вага промислової продукції щодо сільськогосподарської збільшилася з 48% на початку п'ятирічки (1928 р.) до 70% на кінець четвертого року п'ятирічки (1932 р.).

А все це привело до того, що на кінець четвертого року п'ятирічки нам удалося виконати програму загального промислового виробництва, розраховану на 5 років,—на 93,7%, збільшивши обсяг промислової продукції більш ніж втричі проти передвоєнного рівня і більше ніж удвоє проти рівня 1928 року. Щодо програми виробництва важкої промисловости, то ми виконали п'ятирічний план на 108%. Правда, ми тут недовиконали загальну програму п'ятирічки на 6%. Але це пояснюється тим, що через відмову сусідніх країн підписати з нами пакти про ненапад і через ускладнення на Далекому сході нам довелося нашвидку переключити ряд заводів для посилення оборони на виробництво сучасних знарядь оборони. Ну, а переключення це в зв'язку з потребою пройти деякий підготовчий період спричинилося до того, що ці заводи припинили виробляти продукцію протягом чотирьох місяців, що не могло не позначитися на виконанні загальної програми виробництва за п'ятирічним планом протягом 1932 року. Операція ця привела до того, що ми надолужили цілком і повнотою прогалини в справі обороноспроможности країни.

Але вона не могла не позначитися негативно на виконанні програми виробництва за п'ятирічним планом. Не може бути ніякого сумніву, що без цієї привхідної обставини ми не тільки виконали б, а напевно перевищили б цифрову частину п'ятирічного плану.

Нарешті, все це привело до того, що з країни слабкої і не підготованої до оборони, Радянський Союз перетворився на країну могутню в розумінні обороноспроможности, на країну готову до всяких випадковостей, на країну, здатну виробляти в масовому масштабі всі сучасні знаряддя оборони та постачати їх своїй армії на випадок нападу ззовні.

Такі, загалом, підсумки п'ятирічки за 4 роки в галузі промисловості.

Тепер судить сами, чого варта після всього цього базіканина буржуазної преси про „провал“ п'ятирічки в галузі промисловості.

А як стоїть справа з капіталістичними країнами, що переживають тепер жорстоку кризу в розумінні росту їхньої промислової продукції.

Ось усім відомі офіційні дані. Тоді як обсяг промислової продукції СРСР під кінець 1932 р. виріс порівняно до передвоєнного рівня до 334%, обсяг промислової продукції ПАСШ знизився за той самий період до 84% передвоєнного рівня, Англії — до 75%, Німеччини — до 62%.

Тоді як обсяг промислової продукції СРСР виріс під кінець 1932 року порівняно до 1928 року до 219%, обсяг промислової продукції ПАСШ знизився за той самий період до 56%, Англії — до 80%, Німеччини — до 55%, Польщі — до 54%.

Про що свідчать ці дані, як не про те, що капіталістична система промисловості не склала іспиту в тяжбі з радянською системою, що радянська система промисловості має всі переваги перед системою капіталістичною.

Нам кажуть, що все це добре, збудовано багато нових заводів, закладено основи індустріялізації. Та було б багато краще відмовитись від політики індустріялізації, від політики розширення продукування засобів виробництва, чи принаймні відкласти цю справу на задній плян, з тим, щоб виробляти більше ситцю, взуття, одягу та інших речей широкого вжитку. Речей широкого вжитку вироблено менше, ніж треба, а це утворює певні труднощі.

Але тоді треба знати і треба здати собі справу, до чого привела б нас така політика відсування на задній плян завдань індустріялізації. Звісно, ми могли б в півтора мільярда карбованців валюти, що їх витрачено за цей період на устаткування нашої важкої промисловості, відкласти половину на імпорт бавовни, шкіри, вовни, каучуку тощо. У нас було б тоді більше ситцю, взуття, одягу. Але у нас не було б тоді ні тракторної, ні автомобільної промисловості, не було б скільки-будь серйозної чорної металургії, не було б металю виробляти машини, — і ми були б беззбройні перед лицем озброєного новою технікою капіталістичного оточення. Ми позбавили б себе тоді змоги постачати сільському господарству трактори і сільгоспмашини, — отож, ми сиділи б без хліба. Ми позбавили б себе змоги здобути перемогу над капіталістичними елементами в країні — отож, ми неймовірно збільшили б шанси на реставрацію капіталізму.

Ми не мали б тоді всіх сучасних засобів оборони, без яких неможлива державна незалежність країни, без яких країна перетворюється на об'єкт воєнних операцій зовнішніх ворогів. Наш стан був би тоді більш чи менш аналогічний до стану нинішнього Китаю, який не має своєї важкої промисловості, не має своєї військової промисловості і який кліють усі, кому тільки не ліньки.

Одне слово ми мали б у такому разі воєнну інтервенцію, пакти про ненапад, а війну, війну небезпечну й смертельну, війну криваву й нерівну, бо в цій війні ми були б майже беззбройні перед ворогами, що мають у своєму розпорядженні всі сучасні засоби нападу.

Ось як повертається справа, товариші.

Ясно, що державна влада, яка шанує себе, партія, яка шанує себе, не могла стати на такий згубний погляд.

І саме через те, що партія відкинула таку антиреволюційну настанову, саме тому вона добилася вирішальної перемоги у виконанні п'ятирічного плану в галузі промисловості.

Здійснюючи п'ятирічку та організуючи перемогу в галузі промислового будівництва, партія провадила політику найприскореніших темпів розвитку промисловості. Партія ніби підхльоскувала країну, прискорюючи її біг уперед.

Чи правильно робила партія, провадячи політику найприскореніших темпів?

Так, безумовно правильно

Не можна не підганяти країну, яка відстала на сто років і якій загрожує через її відсталість смертельна небезпека. Тільки таким способом можна було дати країні можливість хутко переозброїтися на базі нової техніки і вийти нарешті на широку дорогу.

Далі, ми не могли знати, в який день нападуть на СРСР імперіялісти і перервуть наше будівництво, а що вони могли напасти першого-ліпшого моменту, користаючи з технічно-економічної слабости нашої країни,— в цьому не могло бути сумніву.

Тому партія мусила підхльоскувати країну, щоб не прогаяти часу, використати до дна перепочинки і встигнути створити в СРСР основи індустріалізації, що становлять базу його могутності. Партія не мала можливості чекати та маневрувати й вона мусила провадити політику найприскореніших темпів.

Нарешті, партія мусила покінчити за якомога коротший строк з слабкістю країни в галузі оборони. Обставини моменту, зростання озброєнь у капіталістичних країнах, провал ідеї роззброєння, зневажистість міжнародної буржуазії до СРСР,— все це штовхало партію на те, щоб форсувати справу посилення обороноспроможності країни, основи її незалежності.

Але чи мала партія реальну можливість здійснювати політику найприскореніших темпів? Так, мала. Вона мала цю можливість не тільки тому, що вона встигла вчасно розкачати країну в дусі швидкого просування вперед, але передусім тому, що вона могла спертися в справі широкого нового будівництва на старі або поновлені заводи та фабрики, що їх вже освоїли робітники та інженерно-технічний персонал і які давали через це можливість здійснювати найприскореніші темпи розвитку.

Ось на якій основі вирости в нас за період першої п'ятирічки швидке піднесення нового будівництва, патос розгорнутого будівництва, герої й ударники новобудов, практика бурхливих темпів розвитку.

Чи можна сказати, що другій п'ятирічці доведеться провадити таку саму політику найприскореніших темпів?

Ні, не можна цього сказати.

Поперше, у наслідок успішного проведення п'ятирічки ми вже виконали в основному її головне завдання, — підведення бази нової сучасної техніки під промисловість, транспорт, сільське господарство. Чи варто після цього підхльоскувати та підганяти країну? Ясно, що нема на це тепер потреби.

Подруге, в наслідок успішного виконання п'ятирічки нам удалось вже піднести обороноспроможність країни на належну височінь. Чи варто після цього підхльоскувати й підганяти країну? Ясно, що тепер нема на це потреби.

Нарешті, в наслідок успішного виконання п'ятирічки нам удалось побудувати десятки й сотні нових великих заводів і комбінатів, що

мають нову складну техніку. Це значить, що в обсягу промислової продукції другої п'ятирічки основну роль відіграватимуть уже не старі заводи, техніку яких уже освоєно, як це було в період першої п'ятирічки, а нові заводи, техніку яких ще не освоєно і яку треба освоїти. Але освоєння нових підприємств і нової техніки становить набагато більше труднощів, ніж використання старих чи поновлених заводів і фабрик, техніку яких уже освоєно. Воно потребує більше часу для того, щоб підвищити кваліфікацію робітників та інженерно-технічного персоналу й придбати нові навички для цілкового використання нової техніки. Чи не ясно після цього всього, що, коли б навіть хотіли, ми не могли б здійснити в період другої п'ятирічки, особливо перших двох-трьох років другої п'ятирічки, політику найприскореніших темпів розвитку.

Ось чому я думаю, що для другої п'ятирічки нам доведеться взяти менш прискорені темпи росту промислової продукції. Періоду першої п'ятирічки щорічний приріст промислової продукції становив пересічно 22%.

Я думаю, що для другої п'ятирічки доведеться взяти 13-14% щорічного приросту промислової продукції пересічно. Для капіталістичних країн такий темп приросту промислової продукції становить недосяганий ідеал. І не тільки такий темп приросту промислової продукції,—навіть 5% щорічного пересічного приросту становить для них тепер недосяганий ідеал. Та на те вони й капіталістичні країни. Інша справа—радянська країна з радянською системою господарства. За нашої системи господарства ми маємо цілковиту можливість і ми мусимо здійснити 13-14% щорічного приросту продукції, як мінімум.

Періоду першої п'ятирічки ми зуміли зорганізувати ентузіазм, патос нового будівництва і добилися вирішальних успіхів. Це дуже добре. Але тепер цього недосить. Тепер цю справу ми повинні доповнити ентузіазмом, патосом освоєння нових заводів і нової техніки, серйозним підвищенням продуктивності праці, серйозним скороченням собівартости. У цьому тепер головне. Бо тільки на цій базі ми можемо добитися, скажімо, до другої половини другої п'ятирічки, нового могутнього розгону як у галузі будівництва, так і в галузі приросту промислової продукції.

Нарешті, кілька слів про самі темпи і про проценти щорічного приросту продукції. Наші промисловці мало працюють над цим питанням. А тим часом це дуже цікаве питання. Що таке проценти приросту продукції та що власне криється за кожним процентом приросту? Візьмімо, приміром, 1925 рік, період відбудови. Річний приріст продукції був тоді 66%. Гуртова продукція промисловости становила 7.700 млн. крб. 66% приросту становило тоді на абсолютні цифри понад три мільярди карбованців. Значить, кожний процент приросту дорівнював тоді 43 млн. крб.

Візьмімо тепер 1928 р. Він дав 26% приросту, тобто майже втриє менше в процентному відношенні ніж 1925 рік. Гуртова продукція промисловости становила тоді 15.500 млн. крб. Увесь приріст на рік становив на абсолютні цифри 3.280 млн. крб., значить, кожний процент приросту дорівнював тоді 120 млн. крб., тобто становив майже втриє більшу суму, ніж 1925 року, коли ми мали 66% приросту.

Візьмімо, нарешті, 1931 рік. Він дав 22% приросту, тобто втриє менше ніж 1925 року. Гуртова продукція промисловости становила тоді 30.800 млн. крб. Увесь приріст дав на абсолютні цифри понад 5.600 млн. крб. Значить, кожний процент приросту становив понад 250 млн. крб., тобто вшестеро більше, ніж 1925 р., коли ми мали

66% приросту, і вдвоє більше, ніж 1928 року, коли ми мали понад 26% приросту.

Про що все це свідчить? Про те, що, вивчаючи темпи приросту продукції, не можна обмежуватися на розгляді самої лише загальної суми процентів приросту,—треба ще знати, що є за кожним процентом приросту і яка загальна сума річного приросту, продукції. Ми беремо, наприклад, для 1933 року 16% приросту, тобто вчетверо менше, ніж 1925 року. Та це ще не значить, що приріст продукції за цей рік буде так само вчетверо менший. Приріст продукції 1925 року на абсолютні цифри становив понад три мільярди, а кожний процент дорівнював 43 млн. крб. Немає підстав сумніватися в тому, що приріст продукції 1933 р. в абсолютних цифрах при нормі 16% приросту становитиме не менш як 5 млрд. крб., тобто майже вдвоє більше, ніж 1925 р., а кожен процент приросту дорівнюватиме щонайменше 320—340 млн. крб., тобто становитиме щонайменше в 7 разів більшу суму ніж кожен процент приросту 1925 р.

Ось як повертається справа, товариші, коли розглядати питання про темпи й проценти приросту конкретно.

Так стоїть справа з підсумками п'ятирічки за чотири роки в галузі промисловости.

IV. Підсумки п'ятирічки за 4 роки в галузі сільського господарства

Перейдімо до питання про підсумки п'ятирічки за чотири роки в галузі сільського господарства.

П'ятирічка в галузі сільського господарства є п'ятирічка колективізації. З чого виходила партія, проводивши колективізацію?

Партія виходила з того, що для зміцнення диктатури пролетаріату й побудування соціалістичного суспільства крім індустріалізації потрібний ще перехід від дрібного індивідуального селянського господарства до великого колективного сільського господарства, устаткованого тракторами й сучасними сільгоспмашинами, як єдиної міцної основи радянської влади на селі.

Партія виходила з того, що без колективізації неможливо вивести нашу країну на широкий шлях побудування економічного фундаменту соціалізму, неможливо визволити багатомільйонне трудяще селянство від злиднів і нещастя.

Ленін говорив, що

„дрібним господарством із злиднів не вийти“ (Ленін, III вид., т. XXIV, стор. 540).

Ленін говорив, що

„коли ми будемо сидіти по-старому в дрібних господарствах, хоч би й вільними громадянами на вільній землі — нам все одьо загрожує неминуча загибель“ (Ленін, III вид., т. XX, стор. 417).

Ленін говорив, що

„тільки за допомоги спільної, артільної, товариської праці можна вийти з тієї безвиході, в яку загнала нас імперіялістська війна“ (Ленін, III вид., т. XXIV, стор. 537).

Ленін говорив, що

„треба перейти до спільного обробітку в великих зразкових господарствах; без цього вийти з тієї розрухи, з того прямо таки розпачливого становища, в якому перебуває Росія, не можна“ (Ленін, III вид., т. XX, стор. 418).

Виходячи з цього, Ленін прийшов до такого основного висновку:

„Лише в тому разі, коли пощастить на ділі показати селя-

нам переваги громадського, колективного, товариського, артільного обробітку землі, лише коли пощастить допомогти селянинові за допомогою товариського, артільного господарства, тоді тільки робітничка кляса, що держить у своїх руках державну владу, дійсно доведе селянинові свою правоту, дійсно притягне на свою сторону міцно і по-справжньому багатомільйонову селянську масу" (Ленін, III вид., т. XXIV, стор. 579—580).

З тих Ленінових засад виходила партія, провадячи програму колективізації сільського господарства, програму п'ятирічки в галузі сільського господарства.

У зв'язку з цим завдання п'ятирічки в сільському господарстві було в тому, щоб об'єднати розрізнені і дрібні індивідуальні селянські господарства, позбавлені змоги використати трактори та сучасні сільськогосподарські машини, у великі колективні господарства озброєні всіма сучасними знаряддями високо розвинуеного сільського господарства, а вільні землі вкрити зразковими державними господарствами — радгоспами.

Завдання п'ятирічки в сільському господарстві було в тому, щоб переформувати СРСР з країни дрібноселянської і відсталі на країну великого сільського господарства, що організоване на базі колективної праці і що дає найбільшу товарність.

Чого добиласть партія, провадячи програму п'ятирічки за 4 роки в галузі сільського господарства?

Виконала вона цю програму чи зазнала краху?

Партія добиласть того, що протягом якихось 3 років вона зуміла організувати понад 200 тис. колективних господарств і близько 5 тис. радгоспів зернового і тваринницького напрямку, добившись рівночасно розширення засівної площі за 4 роки на 21 млн. гектарів.

Партія добиласть того, що колгоспи об'єднують тепер понад 60% селянських господарств, охоплюючи понад 70% усієї селянської площі, що означає перевиконання п'ятирічки в три рази.

Партія добиласть того, що замість 500—600 млн. пудів товарового хліба, які заготовлялося періоду переваги індивідуального селянського господарства, вона має тепер можливість заготовляти 1.200—1.400 млн. пудів зерна щороку.

Партія добиласть того, що куркульство як клясу розгромлено, хоч і недобито ще, трудяще селянство звільнено від куркульської кабали і експлуатації і під радянську владу підведено міцну економічну базу на селі, базу колективного господарства.

Партія добиласть того, що СРСР уже перетворено з країни дрібноселянського господарства на країну найбільшого сільського господарства в світі.

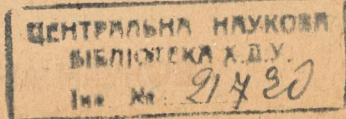
Такі, загалом, підсумки п'ятирічки за 4 роки в галузі сільського господарства.

Судить тепер сами: чого варте після всього цього базікання буржуазної преси про „крах“ колективізації, про „провал“ п'ятирічки в галузі сільського господарства.

А як стоїть справа з сільським господарством у капіталістичних країнах, що переживають тепер жорстоку сільськогосподарську кризу?

Ось усім відомі офіційні дані.

Скорочено засівні площі в основних хлібовиробних країнах на 8—10%. Скорочено засівні площі під бавовну в ПАСШ на 15%, під цукровий буряк в Німеччині й Чехословаччині—на 22—30%, під льон у Литві і Латвії—на 25—30%.

За даними американського сільськогосподарського департаменту вартість гуртової продукції сільського господарства в ПАСШ зменшилася з 11 млрд. доларів 1929 р. до 5 млрд. 1932 р., тобто більше ніж на 50%. Щодо зерна там такі вартість гуртової продукції знизилася з 1 288 млн. доларів 1929 р. до 391 млн. доларів 1932 року, тобто більше ніж на 68%. Щодо бавовни там такі — зниження з 1.389 млн. доларів 1929 р. до 397 млн. доларів 1932 р., тобто зниження більше ніж на 70%.

Чи не говорять усі ці факти про переваги радянської системи сільського господарства над системою капіталістичною? Чи не говорять ці факти про те, що колгоспи є життєздатніша форма господарства, ніж одноосібні і капіталістичні господарства?

Говорять, що колгоспи й радгоспи не цілком рентабельні, що вони поглинають силу коштів, що тримати такі підприємства немає ніякого резону, що доцільніше було б розпустити їх залишивши тільки рентабельні з них. Але так можуть говорити тільки люди, які нічого не тямлять у питаннях народнього господарства, у питаннях економіки. Більше як половина текстильних підприємств кілька років тому були нерентабельні. Одна частина наших товаришів пропонувала нам тоді закрити ці підприємства. Що було б з нами, коли б ми послухали їх? Ми зробили б величезний злочин перед країною, перед робітничою клясою, бо ми зруйнували б цим нашу промисловість, яка підносилася. Як же ми зробили тоді? Ми вичекали рік з чимсь і добилися того, що вся текстильна промисловість стала рентабельною. А наш автозавод у місті Горькому? Адже також нерентабельний покищо. Чи не накажете закрити його? Або наша чорна металургія, яка також покищо нерентабельна? Чи не закрити її, товариші?

Коли так дивитися на рентабельність, то ми повинні були б розвивати на всю широчінь тільки деякі галузі промисловости, що дають найбільшу ренту, наприклад, — кондиторську промисловість, млинарську промисловість, парфумерну, трикотажну, промисловість дитячих іграшок і т. д. Я, звичайно, не проти розвитку цих галузів промисловости. Навпаки, їх треба розвинути, бо вони так само потрібні для людности. Але, поперше, їх не можна розвинути без устаткування й палива, які дає їм важка індустрія. Подруге, на них не можна базувати індустріялізацію. Ось у чому справа, товариші.

На рентабельність не можна дивитись по-торгашеському, з погляду даної хвилини. Рентабельність треба брати з погляду загальнонароднього господарства в розрізі кількох років. Тільки такий погляд можна назвати справді лєнінським, справді марксистським. І цей погляд обов'язковий не тільки щодо промисловости, але ще більшою мірою — щодо колгоспів і радгоспів. Ви тільки подумайте: за якихось 3 роки ми створили понад 200 тис. колгоспів і близько 5 тис. радгоспів, тобто ми створили цілком нові великі підприємства, що мають таку саму вагу для сільського господарства, як заводи і фабрики для промисловости. Назвіть країну, яка зуміла створити протягом 3 років не 205 тис. нових великих підприємств, а хоча б 25 тис. таких підприємств. Ви не назвете, бо нема і не було такої країни. А ми створили 205 тис. нових підприємств у сільському господарстві.

І ось, виявляється, є на світі люди, які вимагають, щоб ці підприємства відразу стали рентабельними, а якщо вони не стануть одразу рентабельними, то зруйнувати і розпустити їх. Чи не ясно, що лаври Герострата не дають спати цим більш ніж дивним людям?

Говорячи про нерентабельність колгоспів і радгоспів, я зовсім не хочу сказати, що вони всі нерентабельні. Нічого подібного! Всім відомо, що вже тепер є цілий ряд високорентабельних колгоспів і радгоспів. У нас є тисячі колгоспів і десятки радгоспів, цілком рентабельних уже тепер. Ці колгоспи і радгоспи є гордість нашої партії, гордість радянської влади. Колгоспи і радгоспи, звичайно, не скрізь однакові. Серед колгоспів і радгоспів є старі, нові і зовсім молоді. Це ще слабкі, не цілком виліті господарські організми. Вони переживають у своєму організаційному будівництві приблизно такий самий період, який переживали наші заводи і фабрики 1920—1921 рр. Зрозуміло, що вони ще не можуть бути рентабельні у своїй більшості. Але що вони стануть рентабельними протягом 2—3 років так само, як стали рентабельними наші фабрики і заводи після 1921 р., в цьому не може бути ніяких сумнівів. Відмовити їм у допомозі і підтримці на тій підставі, що не всі вони рентабельні даної хвилини значить заподіяти величезний злочин перед робітничою класою і селянством. Тільки вороги народу і контрреволюціонери можуть ставити питання про непотрібність колгоспів і радгоспів.

Здійснюючи п'ятирічку з сільського господарства, партія провадила колективізацію прискореними темпами. Чи правильно зробила партія, провадячи політику прискорених темпів колективізації? Так, безперечно правильно, хоч і не обійшлося тут без деяких захоплень. Провадячи політику ліквідації куркульства як класу і викорчовуючи куркульські кубла, партія не могла зупинитися на півдорозі, — вона повинна була довести до кінця цю справу. Це поперше. Подруге, маючи трактори, сільгоспмашини, з одного боку, і користаючи з того, що немає приватної власності на землю (націоналізація землі!), з другого боку, партія мала всі можливості форсувати колективізацію сільського господарства. І вона справді добилася в цій галузі величезного успіху, бо перевиконала програму п'ятирічки з колективізації втрое.

Чи значить це, що ми повинні провадити політику форсованих темпів колективізації і в період другої п'ятирічки? Ні, не значить. Справа в тому, що ми вже закінчили в основному колективізацію основних районів СРСР. Отож, зробили більше в цій галузі, ніж можна було чекати. І не тільки закінчили в основному колективізацію. Ми добилися того, що в свідомості величезної більшості селянства колгоспи стали найприйнятнішою формою господарства. Це — величезне завоювання, товариші.

Тепер питання стоїть вже не про те, бути чи не бути колгоспам, — це питання вже розв'язано позитивно. Колгоспи закріплені і шлях до старого одноосібного господарства закритий остаточно. Тепер завдання в тім, щоб зміцнити колгоспи організаційно, викинути звідти шкідницькі елементи, добрати справді перевірені більшовицькі кадри для колгоспів і зробити колгоспи справді більшовицькими. У цьому тепер головне.

Так стоїть справа з п'ятирічкою за чотири роки в сільському господарстві.

V. Підсумки п'ятирічки за 4 роки в галузі поліпшення матеріального стану робітників і селян

Я говорив вище про успіхи в галузі промисловості й сільського господарства, про піднесення промисловості й сільського господарства в СРСР. Які наслідки маємо від цих успіхів з погляду поліпшення матеріального становища робітників і селян? У чому є основні

наслідки наших успіхів у галузі промисловості та сільського господарства з погляду ґрунтового поліпшення матеріального стану трудящих?

Вони є, поперше, у знищенні безробіття та ліквідації непевності в завтрашньому дні серед робітників. Вони є, подруге, в охопленні колгоспним будівництвом майже всієї селянської бідноти, в підриві на цій основі розшарування селянства на куркулів та бідняків і в знищенні в зв'язку з цим зубожіння та павперизму на селі.

Це—величезний здобуток, товариші, про який не може мріяти жодна буржуазна держава, хай навіть „найдемократичніша“ держава.

У нас, в СРСР, робітники давно вже забули про безробіття. Років три тому ми мали близько півтора мільйона безробітних. Ось уже два роки, як знищили ми безробіття. І робітники встигли вже забути за цей час про безробіття, про його гніт, про його страхіття. Погляньте по на капіталістичні країни, які страхіття творяться там на ґрунті безробіття. У цих країнах є тепер не менше як 30—40 млн. безробітних. Що це за люди? Про них звичайно говорять що це „кінчені люди“. Вони щодня добиваються роботи, шукають роботи, готові взяти майже всякі умови роботи, але їх не приймають на роботу тому, що вони „зайві“ люди. І це в той час, коли величезні маси товарів і продуктів марнується заради примх пестунів долі—синків капіталістів і поміщиків. Безробітним відмовляють в харчах, бо вони не мають чим платити за харчі. Їм відмовляють у даху над головою, бо вони не мають чим платити за помешкання. Чим і де вони живуть? Вони живуть мізерними датками з панського стола, розкопуванням смітників, де вони знаходять гнилі рештки харчів, живуть у трощах великих міст, а найбільше у будах за містом, напвидку збудованих безробітними з дощок від скринь та деревної кори. Але це не все. Від безробіття страждають не тільки безробітні. Від нього страждають також робітники, що мають роботу. Страждають, бо наявність численних безробітних утворює для них непевний стан на виробництві, непевність завтрашнього дня. Сьогодні вони працюють на підприємстві, але вони непевні, що, прокинувшись завтра, не довідаються, що їх уже звільнено.

Один з основних здобутків п'ятирічки за 4 роки є в тому, що ми знищили безробіття і визволили робітників СРСР від його страхіть.

Те саме треба сказати про селян. Вони теж забули про розшарування селян на куркулів і бідняків, про експлуатацію бідноти куркулями, про руйнацію, яка щороку перетворювала на жебраків сотні тисяч і мільйони бідноти. Років три-чотири тому у нас було бідняків серед селян не менше як 30% усієї селянської людності. Це становило понад десяток мільйонів людей. А ще раніше, перед Жовтневою революцією, бідняки становили не менше як 60% селянської людності. Що таке бідняки? Це такі люди, що у них звичайно не вистачало для господарства або насіння, або коня, або знарядь, або не вистачало всіх цих речей разом узятих. Бідняки—це такі люди, які жили надголодь і, як правило, були в кабалі у куркулів, а за старих часів—і в куркулів і в поміщиків. Ще зовсім недавно близько 1½ млн., а то й цілі 2 млн. бідняків вирушали щороку на заробітки на Південь—на Північний Кавказ і Україну, в наймити до куркулів, а ще раніше—до куркулів і поміщиків. Ще більше приходило їх щороку до заводських воріт, заповнюючи лави безробітних. І не тільки бідняки були в такому поганому становищі. Добра половина середняків жили в таких самих злиднях, як бідняки. Про все це встигли вже забути селяни.

Що дала п'ятирічка за 4 роки біднякам і нижчим верствам середняків? Вона підірвала і розбила куркульство як клясу, визволивши бідняків і добру половину середняків від куркульської кабали. Вона залучила їх до колгоспів і утворила для них міцне становище. Вона знищила тим самим можливість розшарування селянства на експлуаторів—куркулів і експлуатованих— бідняків. Вона підняла бідноту і нижчі верстви середняків у колгоспах на становище людей забезпечених, знищивши тим самим процес руйнації і зубожіння селянства. Тепер уже немає у нас таких випадків, щоб мільйони селян зривалися щорічно з своїх місць і йшли на заробітки в далекі краї.

Для того, щоб витягти селянина на роботу кудись поза його власний колгосп, тепер треба укласти договір з колгоспом та ще забезпечити колгоспників даровий проїзд залізницею. Тепер уже немає в нас таких випадків, щоб сотні, тисячі й мільйони селян розорялися і оббивали пороги фабрик і заводів. Було це діло, та давно за водою поплило. Тепер селянин—забезпечений господар, член колгоспу, що має у себе трактори, сільгоспмашини, насінньондони, запфонди і т. ін. і т. ін.

В наслідок цих основних завоювань у поліпшенні матеріяльного становища робітників і селян ми маємо за першу п'ятирічку:

а) зростання чисельности робітників і службовців великої промисловости вдвоє проти 1928 р.; це дає перевиконання п'ятирічного плану на 57%;

б) зростання народнього доходу, отже, зростання прибутків робітників і селян, що досягло 1932 року 45,1 млрд. крб., що дає збільшення на 85% проти 1928 року;

в) зростання середньорічної заробітної плати робітників і службовців великої промисловости на 67% проти 1928 року, що дає перевиконання п'ятирічки на 18%;

г) зростання фонду соціального страхування на 292%, рівняючи до 1928 року (4120 млн. карбованців 1932 р. проти 1,050 млн. крб. 1928 року), що дає перевиконання п'ятирічного плану на 111%;

г) зростання громадського харчування з охопленням понад 70% робітників вирішальних галузей промисловости, що дає перевиконання п'ятирічки в шість разів.

Звісно, ми ще не добилися того, щоб цілком забезпечити матеріяльні потреби робітників і селян. І навряд чи ми доб'ємося цього найближчими роками. Але ми, безперечно, добилися того, що матеріяльне становище робітників і селян поліпшується в нас рік-у-рік. В цьому можуть сумніватися хіба тільки запеклі вороги радянської влади, або, може, деякі представники буржуазної преси, зокрема і певна частина кореспондентів цієї преси в Москві, що тямлять в економіці народів в становищі трудящих ледве чи більше, ніж, скажімо, абесінський король у вищій математиці.

А як стоїть справа із становищем робітників і селян у капіталістичних країнах?

Ось офіційні дані:

Катастрофічно зросло число безробітних в капіталістичних країнах. В ПАСШ, за офіційними даними, в самій лише обробній промисловості число робітників, що працюють, зменшилося з 8,5 млн. осіб 1928 р. до 5,5 млн. 1932 р., а за даними Американської федерації праці число безробітних ПАСШ в усій промисловості доходить на кінець 1932 року до 11 млн. осіб. В Англії число безробітних, за даними офіційної статистики зросло з 1.290 тис. 1928 р. до 2,8 млн. чол. 1932 р. У Німеччині, за офіційними даними, число безробітних зросло

з 1.376 тис. 1928 р. до 5,5 млн. 1932 року. Таку ж картину спостерігається в усіх капіталістичних країнах, при чім, офіційна статистика, як правило, применшує дані про безробітних, що число їх хитається в капіталістичних країнах від 35 до 40 млн. чол.

Систематично зменшується заробітну плату робітників. За офіційними даними, зменшення середньомісячної зарплати в ПАСШ дійшло 35% проти рівня 1928 року, в Англії за той самий час—15%, а в Німеччині—навіть 50%. За підрахунками Американської федерації праці, втрати американських робітників, у наслідок зниження зарплати, 1930-31 року дорівнювали понад 35 млрд. доларів.

Набагато скорочено і без того незначні фонди страхування робітників в Англії і Німеччині. В ПАСШ і у Франції зовсім нема або майже нема будь-яких форм страхування безробітних, в наслідок чого є величезне зростання числа бездомних робітників і безпритульних дітей, особливо в ПАСШ.

Не краще стоїть справа із становищем селянських мас у капіталістичних країнах, де сільськогосподарська криза в корені підриває селянське господарство і змушує мільйони зруйнованих селян і фермерів жебракувати.

Такі є підсумки п'ятирічки за 4 роки в галузі поліпшення матеріального становища трудящих СРСР.

VI. Підсумки п'ятирічки за 4 роки в галузі товарообороту між містом і селом

Перейдімо тепер до питання про підсумки п'ятирічки за 4 роки в галузі зростання товарообороту між містом і селом. Величезний ріст продукції промисловості і сільського господарства, ріст товарових лишків так у промисловості, як і в сільському господарстві, нарешті, ріст потреб робітників і селян,—все це не могло не привести і справді привело до пожвавлення і поширення товарообороту між містом і селом.

Виробнича змичка між містом і селом є основна форма змички. Та самої лише виробничої змички недосить. Її треба доповнити змичкою товаровою для того, щоб зв'язок між містом і селом став міцний і нерозривний. Цього можна дійти тільки через розгортання радянської торгівлі. Неправильно було б гадати, що радянську торгівлю можна розгорнути через будь-який один канал, приміром, через кооперацію. Щоб розгортати радянську торгівлю, треба використати всі канали: і кооперативну сітку, і державно-торговельну сітку, і колгоспну торгівлю.

Дехто з товаришів гадають, що розгортання радянської торгівлі, особливо ж розгортання колгоспної торгівлі, є поворот до першої стадії непу. Це цілком неправильно.

Між радянською торгівлею, в тому числі колгоспною торгівлею і торгівлею першої стадії непу, є ґрунтовна різниця. На першій стадії непу ми допускали пожвавлення капіталізму, допускали приватний товарооборот, допускали „діяльність“ приватних торгівців, капіталістів, спекулянтів. Це була більш чи менш вільна торгівля, обмежена тільки регулюючою роллю держави. Тоді приватнокапіталістичний сектор у товарообороті країни посідав досить велике місце. Я вже не говорю про те, що тоді не було в нас ні такої розвиненої промисловості, як тепер, ні колгоспів, ні радгоспів, що працюють за планом і дають у розпорядження державі величезні резерви сільськогосподарських продуктів і міських виробів.

Чи можна сказати, що ми маємо тепер такий самий стан?

Звичайно, не можна цього сказати. Поперше, радянську торгівлю не можна ставити на одну дошку з торгівлею на першій стадії непу, хоч би і регульованою державою. Коли торгівля на першій стадії непу припускала поживавлення капіталізму та функціонування приватно-капіталістичного сектора в товарообороті, то радянська торгівля виходить з заперечення як того, так і другого. Що таке радянська торгівля. Радянська торгівля є торгівля без капіталістів—малих і великих, торгівля без спекулянтів—малих і великих. Це особливого роду торгівля, якої не знала досі історія і яку практикуємо тільки ми, більшовики, в умовах радянського розвитку.

Подруге, ми маємо тепер досить розвинену державну промисловість і цілу систему колгоспів та радгоспів, що забезпечують державі величезні резерви сільськогосподарських і промислових товарів для розторнення радянської торгівлі. Цього не було й не могло бути в умовах першої стадії непу.

Потрете, ми добилися того, що за останній період вибили цілком з товарообороту приватних крамарів, купців, посередників усякого роду.

Звичайно, це не виключає того, що можуть знову з'явитися в товарообороті за законом атакізму приватні крамарі й спекулянти, використовуючи для цього найзручніше для них поле, а саме—колгоспну торгівлю. Навіть більше, сами колгоспники іноді не від того, щоб пуститися в спекуляцію, що не робить їм, звичайно, чести. Але проти цих нездорових явищ у нас є недавно виданий закон радянської влади про запобіжні заходи проти спекуляції і про покарання спекулянтів. Ви знаєте, звичайно, що закон цей не страждає на особливу м'якість, ви зрозумієте, звичайно, що такого закону не було й не могло бути в умовах першої стадії непу. Ви бачите, що говорити після всього цього про повернення до торгівлі першої стадії непу—значить нічого, рівнісінько нічого не тямити в нашій радянській економіці.

Нам говорять, що неможливо розгорнути торгівлю, коли навіть вона є радянська торгівля, без здорового грошового господарства й здорової валюти, що треба передусім лікувати грошове господарство і нашу радянську валюту, яка начебто не становить ніякої цінності. Так говорять нам економісти капіталістичних країн. Я думаю, що ці шановні економісти розуміються на політичній економії не більше, ніж, скажімо, архієпископ кентерберійський на антирелігійній пропаганді. Як можна твердити, що наша радянська валюта не становить ніякої цінності? Хіба це не факт, що на цю валюту будували ми Магнетобуд, Дніпробуд, Кузнецькобуд, Сталінградський і Харківський тракторні заводи, Горьківський і Московський автомобільні заводи, сотні тисяч колгоспів і тисячі радгоспів? Чи не думають ці панове, що всі ці підприємства збудовані з соломи або з глини, а не з справжніх матеріалів, які мають певну цінність? Чим забезпечується сталість радянської валюти, якщо мати на увазі, звісно, організований ринок, який має вирішальну вагу в товарообороті країни, а не ринок неорганізований, який має лише підлегле значення? Звісно, не тільки золотим запасом. Сталість радянської валюти, забезпечується насамперед величезною кількістю товарних мас у руках держави, що їх пускається в товарооборот за сталими цінами. Хто з економістів може заперечувати, що таке забезпечення, яке є тільки в СРСР, є реальніше забезпечення сталості валюти, ніж перший-ліпший золотий запас? Чи зрозуміють коли економісти капіталістичних країн, що вони остаточно заплуталися з теорією золотого запасу як єдиного забезпечення сталості валюти?

Так стоїть справа з питаннями, зв'язаними з розгортанням радянської торгівлі.

Чого добилися ми в наслідок проведення п'ятирічки в галузі розгортання радянської торгівлі?

В підсумку п'ятирічки ми маємо:

а) збільшення продукції легкої промисловости, що зросла до 187% проти 1928 року;

б) зростання роздрібного кооперативно-державного товарообороту, що становить тепер у цінах 1932 року 39,6 млрд. крб., тобто збільшення товарової маси в роздрібній торгівлі до 175% проти 1928 року;

в) зростання державно-кооперативної торговельної сітки на 158 тис. крамниць і магазинів, рівняючи до 1929 року;

г) дедалі більше розгортання колгоспної торгівлі та сільсько-господарських заготівель окремих державних і кооперативних організацій.

Такі є факти.

Зовсім інша картина щодо стану товарообороту є всередині капіталістичних країн, де криза призвела до катастрофічного скорочення торгівлі, масового закриття підприємств і руїни дрібних і середніх торгівців, банкрутства великих торговельних фірм і затоварювання торговельних підприємств при дальшому занепаді купівельної спроможности трудящих мас.

Такі наслідки п'ятирічки за 4 роки в галузі розвитку товарообороту.

VII. Підсумки п'ятирічки за 4 роки в галузі боротьби з рештками ворожих клас

В наслідок виконання п'ятирічки в галузі промисловости, сільського господарства і торгівлі ми уgruntували в усіх сферах народнього господарства принцип соціалізму, вигнавши звідти капіталістичні елементи.

До чого це мало привести щодо капіталістичних елементів і до чого воно насправді привело?

Це привело до того, що вибито з колії останні рештки клас, що вмирають: промисловців і їхню челядь, торгівців та їхніх поплічників, колишніх дворян і попів, куркулів і підкуркульників, колишніх білих офіцерів та урядників, колишніх поліцаїв та жандарів, всіляких буржуазних інтелігентів шовіністичного толку і всі інші антирадянські елементи.

Вибиті з колії і розкинувшись по цілому СРСР, ці колишні люди розповзлися по наших заводах і фабриках, по наших установах і торговельних організаціях, по підприємствах залізничного і водного транспорту і головню—по колгоспах і радгоспах.

Розповзлися й приховалися вони там, накинувши маску „робітників“ і „селян“, при чому дехто з них проліз навіть до партії. З чим вони прийшли туди? Звичайно, з почуттям зненависти до радянської влади, з почуттям лютої ворожнечі до нових форм господарства, побуту, культури.

Піти у пряму атаку проти радянської влади ці панове вже не в силі. Вони і їх класи кілька разів провадили вже такі атаки, але були розбиті й розсіяні. Тому єдине, що залишається їм робити,—це пакостити й шкодити робітникам, колгоспникам, радянській владі, партії. І вони пакостять як тільки можуть, діючи тишком-нишком. Підпалюють склади й ламають машини, організують саботаж. Організують шкідництво в колгоспах, радгоспах, при чому деякі з них,

в числі яких є й деякі професори, в своєму шкідницькому пориві доходять до того, що прищеплюють худобі в колгоспах та радгоспах чуму, сибірську язву, сприяють поширенню менінгіту серед коней і т. д.

Але головне не в цьому. Головне в „діяльності“ цих колишніх людей є в тому, що вони організують масове розкрадання й розтягання державного майна, кооперативного майна, колгоспної власності. Розкрадання й розтягання на фабриках та заводах, розкрадання й розтягання залізничних вантажів, розкрадання й розтягання у складах і торговельних підприємствах, особливо розкрадання й розтягання у колгоспах і радгоспах,—така основна форма „діяльності“ цих колишніх людей. Вони відчують наче класовим інстинктом, що основою радянського господарства є суспільна власність, що саме цю основу треба розхитати, щоб напакостити радянській владі,—і вони справді намагаються розхитати суспільну власність способом організації масового розкрадання й розтягання.

Для організації крадіжок вони використовують приватновласницькі навички та пережитки колгоспників, вчорашніх одноосібників, а нині членів колгоспу. Ви, як марксисти, мусите знати, що свідомість людей відстає у своєму розвитку від фактичного їх становища. Колгоспники становищем уже не одноосібники, а колективісти, але свідомість у них покищо стара, приватновласницька. І ось колишні люди з лав експлуаторських клас використовують приватновласницькі навички колгоспників, щоб організувати розкрадання суспільного майна і тим захитати основу радянського ладу—суспільну власність.

Чимало наших товаришів благодушно дивляться на такі явища, не розуміючи сенсу і значення фактів масового злочинства та крадіжок. Вони, як сліпі, проходять повз ці факти, гадаючи, що „тут немає нічого особливого“. Але вони, ці товариші, глибоко помиляються. Основа нашого ладу є суспільна власність, так само, як основа капіталізму—власність приватна. Якщо капіталісти проголосили приватну власність священною і недоторканою, домігшись свого часу зміцнення капіталістичного ладу, то ми, комуністи, тим більше повинні проголосити суспільну власність священною і недоторканою, щоб закріпити тим самим нові соціалістичні форми господарства в усіх галузях виробництва й торгівлі. Припускати розкрадання і розтягання суспільної власності,—однаково, чи мовиться про власність державну чи про власність кооперативну та колгоспну,—і проходити повз такі контрреволюційні неподобства,—значить, сприяти підривові радянського ладу, що спирається на суспільну власність як на свою базу. З цього виходив наш радянський уряд, коли він видав недавно закон про охорону суспільної власності. Цей закон є основа революційної законності теперішнього моменту. А обов'язок найсуворішого його проведення в життя є найперший обов'язок кожного комуніста, кожного робітника й колгоспника.

Говорять, що революційна законність нашого часу нічим не відрізняється від революційної законності першого періоду непу, що революційна законність нашого часу є поворот до революційної законності першого періоду непу. Це цілком неправильно. Революційна законність першого періоду непу зверталась своїм вістрям головно проти крайностей воєнного комунізму, проти „незаконних“ конфіскацій і поборів. Вона гарантувала приватному господареві, капіталістові збереження їх майна за умови, коли вони найсуворіше додержуватимуть радянських законів. Цілком інакше стоїть справа з революційною законністю в наш час. Революційна законність нашого часу

спрямована своїм вістрям проти злодіїв і шкідників, проти хуліганів і розтягачів суспільної власности. Основна турбота революційної законности в наш час є в охороні суспільної власности, а не будь у чому іншому.

Ось чому боротьба за охорону суспільної власности, боротьба всіма заходами й усіма засобами, що їх дається в наше розпорядження законами радянської влади, є одне з основних завдань партії.

Сильна й могутня диктатура пролетаріату—ось що нам потрібне тепер для того, щоб розвіяти на порох останні рештки кляс, що вмирають, і розбити їхні злодійські махінації.

Деякі товариші зрозуміли тезу про знищення кляс, утворення безкласового суспільства та відмирання держави як виправдання лінощів і благодушности, виправдання контрреволюційної теорії вгасання класової боротьби та послаблення державної влади. Нема чого й говорити, що такі люди не можуть мати нічого спільного з нашою партією. Це—переродженці або дворушники, яких треба гнати геть з партії. Знищення кляс досягається не вгасанням класової боротьби, а її посиленням. Відмирання держави, прийде не через послаблення державної влади, а через її максимальне посилення, потрібне для того, щоб добити рештки кляс, які вмирають, і організувати оборону проти капіталістичного оточення, яке далеко ще не знищене і не скоро ще буде знищене.

В наслідок здійснення п'ятирічки ми добилися того, що вибили цілком останні рештки ворожих кляс з їх виробничих позицій, розгромили куркульню і підготували ґрунт для її знищення. Такий підсумок п'ятирічки в галузі боротьби з останніми загонами буржуазії. Та цього мало. Завдання в тім, щоб вибити цих колишніх людей з наших таки власних підприємств та установ і остаточно їх знешкодити.

Не можна сказати, щоб ці колишні люди могли будьщо змінити своїми шкідницькими та злодійськими махінаціями в нинішньому становищі в СРСР. Вони надто слабкі й немічні для того, щоб протистояти заходам радянської влади. Але коли наші товариші не озброються революційною пильністю і не виженуть з практики обивательсько-благодушного ставлення до фактів крадіжок та розтягання суспільної власности, то колишні люди можуть наробити чимало капостей.

Треба мати на увазі, що зростання могутности радянської держави посилюватиме опір останніх решток кляс, що вмирають. Саме тому, що вони вмирають і доживають останні дні, вони переходитимуть від одних форм наскоків до інших, гостріших форм наскоків, апелюючи до відсталих шарів людности і мобілізуючи їх проти радянської влади. Нема такої капости і наклепів, що їх ці колишні люди не вигадали б про радянську владу і навколо яких не спробували б мобілізувати відсталі елементи. На цьому ґрунті можуть ожити і заворушитися розбиті групи старих контрреволюційних партій есерів, меншовиків, буржуазних націоналістів центру і окраїн, можуть ожити і заворушитися уламки контрреволюційних опозиційних елементів з троцькістів і правих ухильників. Це, звичайно, не страшно. Але все це треба мати на увазі, якщо ми хочемо покінчити з цими елементами швидко і без особливих жертв.

Ось чому революційна пильність є саме та якість, яка особливо потрібна тепер більшовикам.

VIII. Загальні висновки

Такі є основні підсумки запровадження в життя п'ятирічного плану в галузі промисловості і сільського господарства, в галузі поліпшення побуту трудящих і розвитку товарообороту, в галузі зміцнення радянської влади і розгортання класової боротьби проти решток і пережитків кляс, що відживають.

Такі успіхи й здобутки радянської влади за останні 4 роки.

Було б помилково думати на підставі цих успіхів, що все в нас гаразд. Звичайно, в нас не все ще гаразд. Недоліків і помилок у нашій роботі є досить. Безгосподарність і безладність все ще є в нашій практиці. Я, на жаль, не можу тепер зупинитися на недоліках і помилках, бо рамки дорученої мені підсумкової доповіді не дають для цього простору. Але справа тепер не в цьому. Справа в тому, що, не зважаючи на недоліки й помилки, наявності яких ніхто з нас не заперечує, ми добилися таких серйозних успіхів, які викликають захоплення в робітничій класі і цілого світу, ми добилися такої перемоги, яка має справді всесвітньо-історичне значення.

Що могло відіграти й що справді відіграло головну роль в тому, що, не зважаючи на помилки й недоліки, партія домоглася все ж вирішальних успіхів у справі проведення п'ятирічки за 4 роки?

Де ті основні сили, які забезпечили нам цю історичну перемогу, не зважаючи ні на що?

Це передусім активність і самовідданість, ентузіазм і ініціатива мільйонних масробітників і колгоспників, що розвинули разом з інженерно-технічними силами колосальну енергію над розгортанням соціалістичного змагання і ударництва. Не може бути сумніву, що без цієї обставини ми не могли б домогтися мети, не могло б про-сунутися вперед ні на крок.

Це, подруге, твердий провід партії та уряду, що закликали маси вперед і переборювали всі й всякі труднощі на шляху до мети.

Це, нарешті, особливі достоїнності та переваги радянської системи господарства, яка таїть у собі колосальні можливості, потрібні для подолання всіх і всяких труднощів.

Такі три основні сили, що визначили історичну перемогу СРСР. Загальні висновки:

1. Підсумки п'ятирічки збили твердження буржуазних і соціал-демократичних діячів про те, що п'ятирічний план є фантазія, марення, нездійсненна мрія. Підсумки п'ятирічки показали, що п'ятирічний план уже здійснено.

2. Підсумки п'ятирічки розбили відомий буржуазний „символ віри“ про те, що робітнича класа нездатна будувати нове, що вона здатна тільки зруйнувати старе. Підсумки п'ятирічки показали, що робітнича класа здатна так само будувати нове, як і руйнувати старе.

3. Підсумки п'ятирічки розбили тезу соціал-демократів про те, що неможливо збудувати соціалізм в одній, окремо взятій, країні. Підсумки п'ятирічки показали, що цілком можливо збудувати в одній країні соціалістичне суспільство, бо економічний фундамент такого суспільства вже збудовано в СРСР.

4. Підсумки п'ятирічки збили твердження буржуазних економістів про те, що капіталістична система господарства є найкраща система, що всяка інша система господарства нестала й нездатна скласти іспит перед труднощами економічного розвитку.

Підсумки п'ятирічки показали, що капіталістична система господарства нестійка й нестала, що вона вже відживає свій вік і повинна

віддавати своє місце другій, вищій, радянській, соціалістичній системі господарства, що єдина система господарства, яка не боїться криз і здатна подолати труднощі, нерозв'язні для капіталізму,— це радянська система господарства.

5. Нарешті, підсумки п'ятирічки показали, що партія непереможна, коли вона знає, куди вести справу, і не боїться труднощів.
